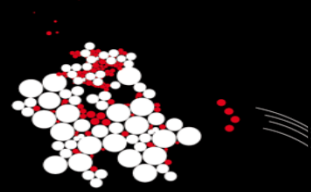

UNIVERSITY OF TWENTE.

Aan de slag met formatief toetsen in de klas

Kim Schildkamp, k.schildkamp@utwente.nl

Project InformED, m.m.v. Christel Wolterinck, Cindy Poortman,
Jitske de Vries, Adrie Visscher (UT), Jeroen van Merriënboer (UM)

1

FORMATIEF TOETSEN

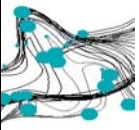
Op #1:
Jongen (10) over toetsen:
volgens mij is de toets
vooral voor de juf, zodat ze
weet wat ze de volgende
keer beter uit moet leggen.

OM
DENKEN

Omdenken Top 10 2013

UNIVERSITY OF TWENTE.

2

LEERDOELEN

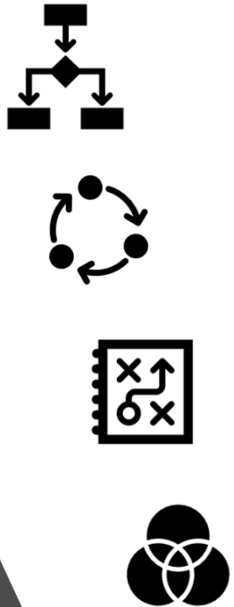
De deelnemers:

- Hebben inzicht in het concept formatief toetsen
- Kennen de 5 strategieën van formatief toetsen
- Krijgen inzicht in docent vaardigheden nodig voor formatief toetsen
- Krijgen inzicht in hoe formatief toetsen is in te zetten in de praktijk

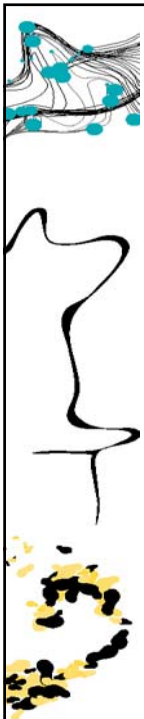
UNIVERSITY OF TWENTE. UNIVERSITEIT TWENTE.

3

Theoretische kaders

4

VOORKENNIS

- Omschrijf formatief toetsen aan de hand van maximaal 5 kernwoorden
- Ga naar www.menti.com en gebruik de code

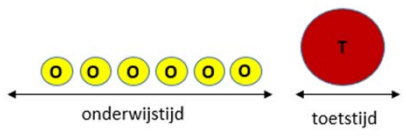
UNIVERSITEIT TWENTE.

5

BALANS.....

ER WORDT (TE) VEEL GETOETST!

onderwijstijd toetstijd

Integratie van toetsen en leren

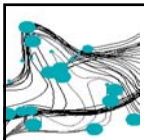

Toetsen als startpunt van leren!

Formatief toetsen heeft als doel **informatie** te geven aan de docent en leerlingen over de mate waarin de stof al wel of niet beheerst wordt. Deze informatie kan worden gebruikt als **feedback** om het **leerproces** waar nodig **bij te sturen**

UNIVERSITEIT TWENTE.

6

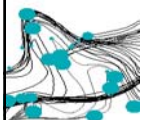
FORMATIEF TOETSEN: DEFINITIE

- Definitie: het gebruik van toetsen om informatie te verkrijgen over het onderwijsleerproces om hier sturing aan te geven (Bennett, 2011; Black & Wiliam, 2009).
- Waarom belangrijk: kan leiden tot betere leerresultaten leerlingen (Bennett, 2011; Black & Wiliam, 2009).
- Feedback speelt cruciale rol (Sadler, 1989; Van der Kleij, Vermeulen, Schildkamp & Eggen, 2015).

UNIVERSITEIT TWENTE.

7

FORMATIEF VERSUS SUMMATIEF

Formatief toetsen is als de kok de soep proeft:
Gericht op de voortgang en ontwikkeling; moet er nog wat aan de soep worden toegevoegd?

Summatief toetsen is als de klant de soep proeft:
Gericht op het toekennen van een oordeel; is de soep van voldoende kwaliteit?

UNIVERSITEIT TWENTE.

8

MODELLEN VOOR FORMATIEF TOETSEN

- Er zijn veel modellen voor formatief toetsen
- Wij bespreken er hier twee
 - 3 vragen en 5 strategieën model van Black & Wiliam (2009) (Wiliam, 2011)
 - Formatieve toetscyclus, met 5 fasen (Gulikers & Baartman, 2017)

UNIVERSITEIT TWENTE.

9

	waar werkt de leerling naar toe? FEEDUP	waar staat de leerling nu? FEEDBACK	hoe komt de leerling naar de gewenste situatie? FEEDFORWARD
docent	Verhelderen van leerdoelen en delen van criteria voor succes	Verzamelen van bewijs over het leren van leerlingen (toetsing)	Terugkoppeling geven gericht op verder leren
medeleerling	Begrijpen en delen van leerdoelen en criteria	Activeren van leerlingen als belangrijke informatiebronnen voor elkaar (peer-assessment)	
leerling	Begrijpen van leerdoelen en criteria	Activeren van leerlingen in het stimuleren van eigenaarschap over het eigen leren (self-assessment)	

Op basis van Black & Wiliam (2008) en Wiliam (2011)

UNIVERSITEIT TWENTE.

10

ÉÉN GROOT IDEE!

	Waar werkt de leerling naar toe?	Waar staat de leerling nu?	Hoe komt de leerling naar de gewenste situatie?
Docent	Bewijs verzamelen over het leren van leerlingen en op basis hiervan de dagelijkse lespraktijk aanpassen om tegemoet te komen aan de behoefte van leerlingen.		
Mede-leerling			
Leerling			

Op basis van Black & Wiliam (2008) en Wiliam (2011)

11

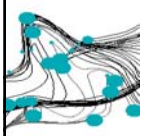
DE FORMATIEVE TOETSCYCLUS

GULIKERS & BAARTMAN, 2017

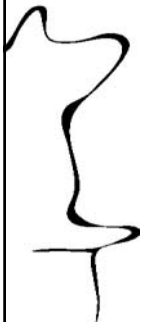

UNIVERSITEIT TWENTE.

12

OPDRACHT

Maak groepen van 4/5

Vergelijk de twee modellen met elkaar:

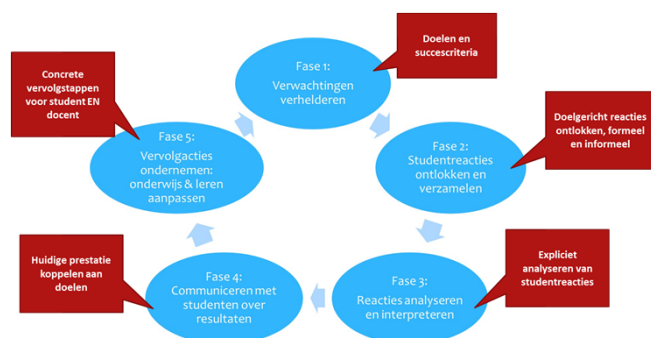
1. Wat zijn overeenkomsten?
2. Wat zijn de verschillen?
3. Wat zijn de voor- en nadelen van beide modellen?
4. Waar zou je zelf mee aan de slag willen?

UNIVERSITEIT TWENTE.

13

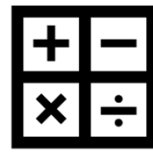
DE TWEE MODELLEN

	waar werkt de leerling naar toe?	waar staat de leerling nu?	hoe komt de leerling naar de gewenste situatie?
docent	Verhelderen van leerdoelen en delen van criteria voor succes	Verzamelen van bewijs over het leren van leerlingen (toetsing)	Terugkoppeling geven gericht op verder leren
medeleerling	Begrijpen en delen van leerdoelen en criteria	Activeren van leerlingen als belangrijke informatiebronnen voor elkaar (peer-assessment)	
leerling	Begrijpen van leerdoelen en criteria	Activeren van leerlingen in het stimuleren van eigenaarschap over het eigen leren (self-assessment)	

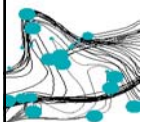

14

Voorbeelden uit de praktijk

15

PRAKTIJK

SCHRIJVEN VAN EEN PRACTICUMVERSLAG

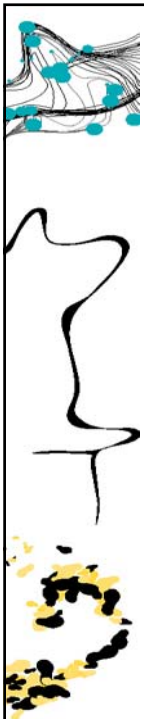
Feed up: waar werk ik naartoe?

Laat leerlingen een indeling maken van hoge kwaliteit naar lage kwaliteit

Welke kenmerken voor succes herkennen de leerlingen?

Samen een neus voor kwaliteit ontwikkelen!

16

PRAKTIJK

SCHRIJVEN VAN EEN PRACTICUMVERSLAG

Feed back: waar sta ik nu?

Laat leerlingen elkaars werk voorzien van feedback.

Gebruik hiervoor de samen opgestelde succescriteria.

17

PRAKTIJK

SCHRIJVEN VAN EEN PRACTICUMVERSLAG

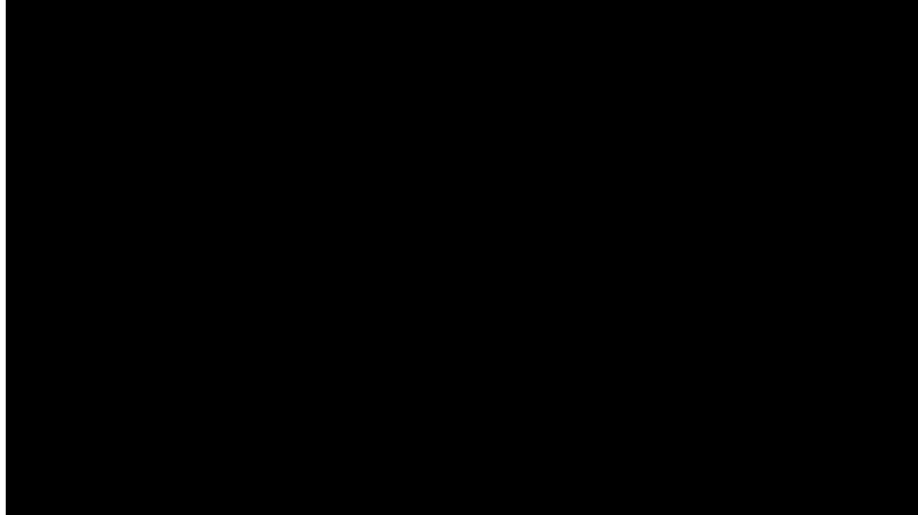
Feed forward: hoe kom ik op mijn gewenste niveau?

Leerlingen bespreken feedback met peers

Practicumverslag krijgt een verbeterlag op basis van ontvangen feedback

18

Een voorbeeld uit de training van vorig jaar

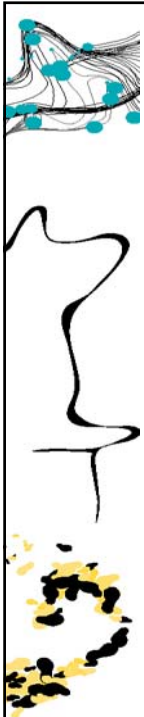

19

Nog een voorbeeld

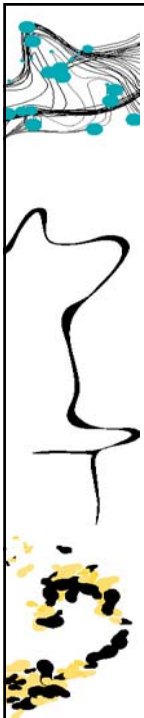
20

LEERDOELEN EN SUCCES CRITERIA

- Uit onderzoek (o.a. onze eigen pilot, 2018) blijkt dat het bepalen en delen van leerdoelen en succes criteria niet (goed) wordt uitgevoerd.
- Echter, dit is cruciaal voor:
 - leerlingen betrekken en motiveren
 - begrijpen en geven van feedback
 - eerste stap naar zelfregulatie

23

OPDRACHT

- We gaan drie video's bekijken m.b.t. leerdoelen en succescriteria
- Beantwoord de volgende vragen:
 1. Welke activiteiten voert de docent uit?
 2. Welke activiteiten voeren de leerlingen uit?
 3. Hoe zorgt de docent voor eigenaarschap bij leerlingen?
 4. Wat is de beste uitvoering (of elementen uit de video's) van de drie en waarom? Maak een top drie (ranking).
 5. Denk na over hoe u ervoor kunt zorgen dat de leerdoelen en succescriteria helder zijn voor uw leerlingen
- *Werkvorm:* In groepen van vier/vijf

24

Video I <https://www.youtube.com/watch?v=8diVTayHxpk>

25

25

Video II (bron: SLO)

	Waar werkt de leerling naartoe?	Waar is de leerling nu?	Hoe komt de leerling naar de gewenste situatie?
Leraar	1 Verhelderen van leerdoelen en delen van criteria voor succes	2 Realiseren van effectieve discussies, taken en activiteiten die bewijs leveren voor leren	3 Feedback geven gericht op verder leren
Mede-leerling	Begrijpen en delen van leerdoelen en criteria voor succes	4 Activeren van leerlingen als belangrijke informatiebronnen voor elkaar	
Leerling	Begrijpen van leerdoelen en criteria voor succes	5 Activeren van leerlingen in het stimuleren van eigenaarschap over het eigen leren	

Vijf strategieën van formative assessment (gebaseerd op William & Leahy, 2015)

26

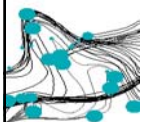
26

Video III: <https://www.youtube.com/watch?v=Vrtt3PMD5Ro>

27

27

OPDRACHT

- N.a.v. de drie video's
- Beantwoord de volgende vragen:
 1. Welke activiteiten voert de docent uit?
 2. Welke activiteiten voeren de leerlingen uit?
 3. Hoe zorgt de docent voor eigenaarschap bij leerlingen?
 4. Wat is de beste uitvoering (of elementen uit de video's) van de drie en waarom? Maak een top drie (ranking).
 5. Denk na over hoe u ervoor kunt zorgen dat de leerdoelen en succescriteria helder zijn voor uw leerlingen

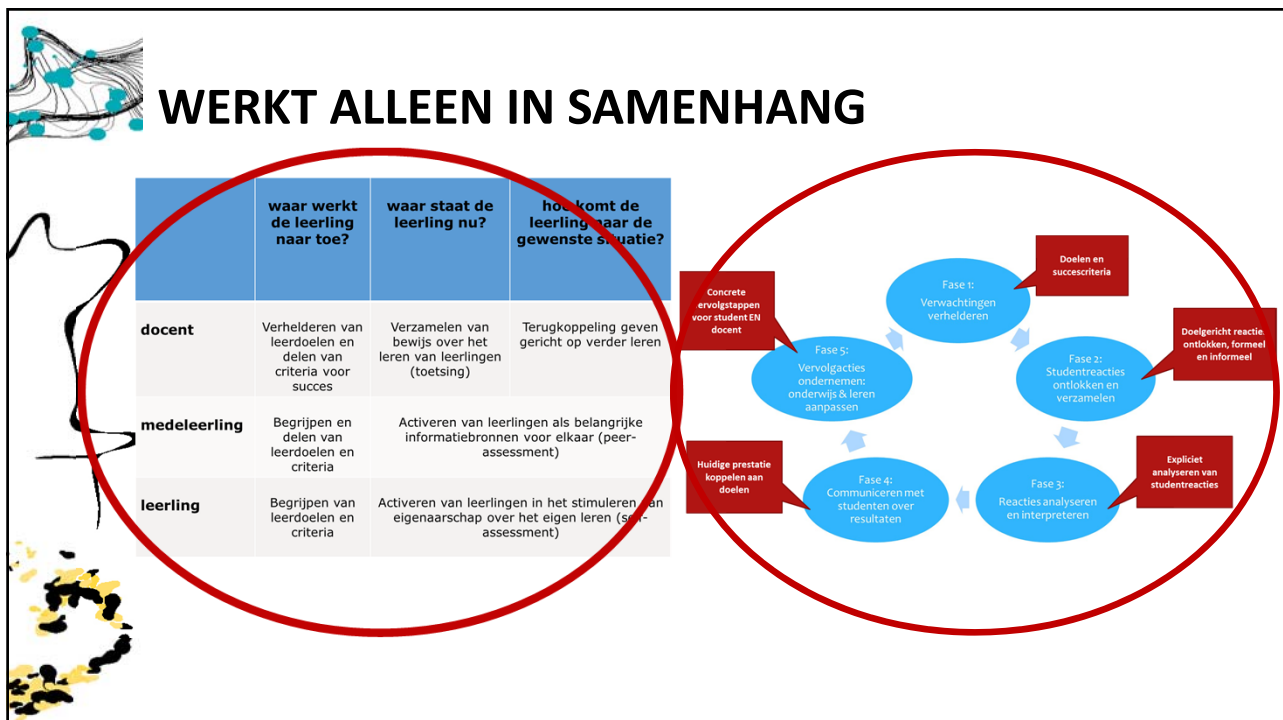

- *Werkvorm:* In groepen van vier/vijf

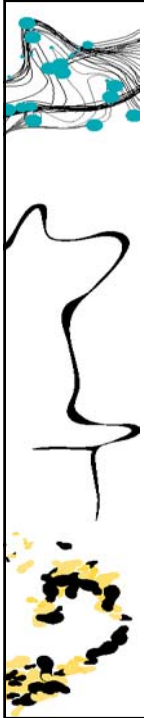
28

29

30

BEDANKT EN VEEL PLEZIER EN SUCCES VANDAAG!!

Deze presentatie is grotendeels gebaseerd op:

- Kippers, W.B., Wolterinck, C.H.D., Schildkamp, K., & Poortman, C. L. (2018). Teachers' views on the use of assessment for learning and data-based decision making in classroom practice.
- Van der Kleij, F.M., Heitink, M.C., Hoogland, I.L., Kippers, W.B., Dijkstra, A., & Veldkamp, B. (2014). *Voorwaarden voor effectieve formatieve toetsing, een praktische review*. Review Studie uitgevoerd in opdracht van en gesubsidieerd door NRO.
- Van der Kleij, F. M., Vermeulen, J. A., Schildkamp, K., & Eggen, T. J. H. M. (2015). Integrating data-based decision making, assessment for learning and diagnostic testing in formative assessment. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 22, 324–343.
- Wiliam, D., & Leahy, S. (2015). *Embedding formative assessment. Practical techniques for k-12 classrooms*. West Palm Beach: Learning Sciences International.
- Wolterinck, C.H.D., Kippers, W.B., Schildkamp, K., & Poortman, C.L. (2016, April). Factors influencing the use of formative assessment in the classroom. Artikel gepresenteerd op de AERA conferentie, 9 april 2016, Washington D.C., USA.